

Прес-реліз

Заборонено до публікації до 09:00 CEST за паризьким часом – 14 вересня 2022 р.

Проривне зростання відновлюваної енергетики в країнах Південно-Східної та Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії має бути прискорене, щоб покласти край залежності від викопного палива та забезпечити енергетичну безпеку

- Відновлювані джерела енергії та енергоефективність відкривають можливості надійного та незалежного енергопостачання – до такого висновку дійшли REN21 та Європейська Економічна Комісія ООН (ЄЕК ООН) у регіональній доповіді про стан відновлюваної енергетики за 2022 рік.
- З 2018 року в регіоні відзначається безпрецедентний ріст виробництва та споживання електроенергії із відновлюваних джерел. Однак, таких темпів приросту не спостерігалось в секторах транспорту, для опалення та кондиціонування будинків та будівель, і для теплових та охолоджувальних процесів у промисловості.
- Державні та приватні інвестиції у відновлювану енергетику країн регіону залишаються скромними в порівнянні з глобальними тенденціями зростання та потребують значного збільшення.
- Від російського вторгнення в Україну постраждали 90% потужностей вітрових електростанцій та 30% встановлених потужностей сонячних електростанцій України, що становить близько чверті потужностей вітрової енергетики та п'яту частину потужностей сонячної енергетики усього регіону.

Париж, 14.09.2022 - У період з 2017 ^[1] по 2021 рік у сімнадцяти країнах Південно-Східної та Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії, включаючи Косово[2], спостерігалось безпрецедентне зростання потужностей відновлюваної енергетики. За цей період вони сукупно додали 21 гігават (ГВт) потужностей до загальної встановленої потужності відновлюваної електроенергії у 106 ^[2]. Вперше цей приріст потужностей стався переважно за рахунок сонячних генераторів (58%) та вітрогенераторів (25%). У період з 2017 по 2021 рік встановлена потужність вітрогенераторів у регіоні зросла більш ніж у 7 разів, а встановлена потужність фотогенераторів – більш ніж у 10 разів.

Україна стала лідером із введення в експлуатацію сонячних та вітрових електростанцій (8,3 ГВт) протягом даного періоду, за нею йдуть Казахстан (3,7 ГВт) та Російська Федерація (3,5 ГВт). У 2019 році ці країни увійшли до числа 30 провідних країн світу за обсягом інвестицій у відновлювану енергетику: Україна посіла 17 місце (3,4 млрд доларів США), Російська Федерація - 20 місце (2,3 млрд доларів США), а Казахстан - 28 місце (0,8 млрд доларів США).

Доповідь *REN 21 та ЄЕК ООН про стан відновлюваної енергетики за 2022 рік*, що вийшла сьогодні, була підготовлена Мережею політики відновлюваної енергетики на 21 століття (REN21) спільно з Європейською Економічною Комісією ООН (ЄЕК ООН). Доповідь містить найактуальнішу інформацію про стан відновлюваної енергетики та енергоефективності у 17 країнах регіону – членах ЄЕК ООН – Албанії, Вірменії, Азербайджані, Білорусі, Боснії та

Герцеговині, Грузії, Казахстані, Киргизькій Республіці, Молдові, Чорногорії, Північній Македонії, Сербії, Таджикистані, Туркменістані, Україні та Узбекистані, а також Косово [\[3\]](#), яке не є членом ЄЕК ООН, але також знаходиться в регіоні.

Енергетична безпека на першому плані

Незважаючи на потужний прогрес у відновлюваній енергетиці, країни регіону продовжують мати сильну залежність від викопного палива та покладаються на обмежену кількість експортерів енергії, особливо Російську Федерацію. Згідно з доповіддю, 13 країн регіону сильно залежать від імпорту енергоресурсів, причому 4 країни – Вірменія, Білорусь, Грузія та Молдова – імпортують понад 70% загального обсягу первинних енергоносіїв. Відновлювані джерела енергії можуть допомогти імпортозалежним країнам регіону диверсифікувати своє енергопостачання та захиститись від коливань цін на природний газ і нафту.

Величезні субсидії на викопне паливо, а також низькі тарифи на викопну та атомну енергію, перешкоджають швидкому розгортанню відновлюваних джерел енергії у всіх секторах. Незважаючи на те, що розмір цих субсидій, як частка від валового внутрішнього продукту (ВВП), знизилась у всіх країнах регіону, у 2020 році вона все ще була значною, особливо в Узбекистані (6,6%), Туркменістані (3, 2%), Казахстані (2,6%) та Азербайджані (2,4%).

"Прискорення впровадження відновлюваної енергетики в регіоні до 2021 року було обумовлено взяттям успішних політичних рішень і зниженням вартості технологій виробництва відновлюваної енергії, але тепер енергетична безпека виходить на перший план. Відмова від викопного палива ще ніколи не була такою важливою для регіону", - зазначила пані Рана Адіб, виконавчий директор REN21.

"Оскільки до кліматичних переговорів ООН (27 Конференції Сторін Рамкової Конвенції ООН про Зміну Клімату – COP 27) залишилося лише кілька місяців, країни ЄЕК ООН та їх інвестори повинні якнайшвидше подвоїти свої зобов'язання щодо впровадження відновлюваних джерел енергії для досягнення глобальної мети нульового рівня викидів та припинення залежності від викопного палива", - наголосила виконавчий секретар ЄЕК ООН пані Ольга Алгаєрова. "Ці дії також вкрай необхідні для того, щоб допомогти країнам досягти цілей у сфері сталого розвитку ООН (ЦСР ООН) та прискорити перехід до стійких енергетичних систем. Збільшення інвестицій у відновлювані джерела енергії має вирішальне значення для зміцнення енергетичної безпеки та доступності енергоресурсів, незважаючи на енергетичну та фінансову кризу внаслідок конфлікту в Україні".

Вторгнення Росії в Україну підриває досягнутий прогрес у галузі відновлюваної енергетики в регіоні, але в майбутньому воно може стати причиною її розвитку

Станом на червень 2022 року внаслідок вторгнення Російської Федерації в Україну було виведено з експлуатації близько 90% встановлених потужностей вітрових електростанцій та близько 30% потужностей сонячної енергії України. Виведені з експлуатації генератори становили майже чверть загальної потужності вітрових електростанцій та майже п'яту частину сонячних електростанцій регіону. Такий значний вплив вторгнення пояснюється провідною позицією України в регіоні щодо обсягу інвестицій та впровадження відновлюваної енергетики за останні роки, а також географічним розташуванням генераторів.

"Російське вторгнення в Україну та його вплив на сусідні країни підриває прогрес у галузі відновлюваної енергетики, досягнутий за останні роки, та її перспективи в короткостроковому майбутньому. Водночас це пролило нове світло на переваги швидкого енергетичного переходу, що може стати поштовхом до різкого розвитку відновлюваних джерел енергії у регіоні в майбутньому", - сказала пані Адіб.

Незважаючи на потужний прогрес, потенціал відновлюваних джерел енергії в регіоні залишається невикористаним.

Незважаючи на значний приріст потужностей, що генерують електроенергію із відновлюваних джерел, потенціал відновлюваних джерел енергії регіону залишається невикористаним в інших секторах. Найбільше споживання енергії у регіоні приходиться на будівлі, транспорт і промисловість. Однак частка відновлюваних джерел енергії в секторі транспорту, для опалення та кондиціонування будинків і будівель, для теплових та охолоджувальних процесів у промисловості змінилося незначно. Україна досягла найвищої в регіоні частки відновлюваної енергії у транспортному секторі – 2,5% у 2020 році.

Політика енергоефективності, особливо у секторі житлово-комунального господарства, значно покращилася в регіоні протягом останніх п'яти років. Проте енергоемність усіх країн, крім Албанії, у 2019 році залишалася вищою, ніж у Європейському Союзі, причому найвищі показники спостерігалися у Туркменістані та Російській Федерації.

Для розвитку відновлюваної енергетики необхідно збільшити інвестиції, створити виробничо-збутові ланцюжки та зміцнити регіональну співпрацю

У Доповіді зафіксовано значний прогрес у прийнятті політики та цілей щодо відновлюваної енергії та енергоефективності. Принаймні 15 країн регіону встановили національні цільові показники впровадження відновлюваних джерел енергії, з них 4 країни поставили за мету досягнути нульового рівня викидів або вуглецевої нейтральності. Проте, вжитих політичних заходів і планів дій є недостатньою, а їх реалізація надто повільна, щоб цілі було досягнуто.

Як наслідок, сукупні державні та приватні інвестиції у відновлювану енергетику регіону залишаються скромними порівняно з глобальними тенденціями зростання. У 2016 році інвестиції в відновлювану енергетику в регіоні впали до 2,7 млрд. доларів США, а в 2018 році повернулися до рівня 2013 року в 7,2 мільярда доларів США, що становить приблизно 2,2% від загального обсягу. Для порівняння, у 2018 році ЄС інвестувало у відновлювані джерела енергії 56,5 млрд. доларів.

"Щоб забезпечити низьковуглецеве майбутнє зі стабільними цінами на енергію, країни повинні вже сьогодні взяти на себе зобов'язання щодо створення енергетичної системи на основі відновлюваних джерел енергії. Цього можна досягти шляхом реалізації політичних заходів, довгострокового фінансування для розвитку внутрішніх ланцюгів постачання та зміцнення регіонального співробітництва", - Заявила пані Алгаєрова.

"Енергетична безпека йде пліч-о-пліч з побудовою власних виробничо-збутових ланцюжків. Політичні рішення повинні сприяти місцевому виробництву та виготовленню технологій відновлюваної енергії та енергоефективності, а також заохочувати інвесторів використовувати місцеве обладнання", - додала пані Адіб.

Більшість цільових країн імпортують ключові технології, такі як сонячні панелі та колектори, вітряні турбіни та енергоефективні опалювальні котли та печі. Інвестиції у внутрішні ланцюги поставок можуть покращити якість повітря та здоров'я людей, при цьому створюючи додану вартість та стимулюючи економічне зростання країн регіону.

Розподілене (децентралізоване) виробництво енергії на основі відновлюваних джерел, яке нині практично не використовується в регіоні, може допомогти подолати енергетичну бідність та стимулювати економічне зростання. Воно може розширити можливості учасників ринку (наприклад, муніципалітетів, населених пунктів та громадян), підвищити гендерну рівність та посилити стійкість до подій, таких як стихійні лиха та збройні конфлікти.

Про REN21 та Доповідь REN21 та ЄЕК ООН про стан відновлюваної енергетики у 2022 році

REN21 - це єдина глобальна спільнота, яка об'єднує експертів, зацікавлених у відновлюваній енергетиці з урядових структур, міжурядових організацій, наукових та академічних кіл, галузевих асоціацій та неурядових організацій. Наша спільнота є центральним елементом підходу до збору даних та подання інформації. Вся наша діяльність з підвищення поінформованості в галузі відновлюваної енергетики, включаючи *Доповідь REN21 та ЄЕК ООН про стан відновлюваної енергетики у 2022 році*, здійснюється відповідно до унікального процесу підготовки доповідей, який дозволив REN21 отримати світове визнання як нейтральний посередник даних та відомостей. Усі документи REN21, на яких проставлено друк REN21, були підготовлені відповідно до процесу, що складається з шести компонентів:

- Розробка методів **збору даних** із залученням численних експертів нашої глобальної спільноти з різних секторів, що дозволяє нам отримати доступ до розрізаних даних та інформації, які часто важкодоступні та не консолідовані.
- Аналіз та інтерпретація офіційних та неофіційних даних, зібраних із широкого кола джерел, ґрунтуючись на принципах узгодженості та **прозорості** (наприклад, з використанням великого реферування).
- **Доповнення та перевірка даних та відомостей у процесі відкритого рецензування.**
- Збір експертних думок щодо тенденцій розвитку відновлюваної енергетики в цільових роках за допомогою **інтерв'ю** та інших видів **особистої комунікації** між командою REN21 та експертами.
- Використання перевірених даних та відомостей для формування висновків, заснованих на фактах, та підготовки їх допоміжного опису з метою **формування глобальних та регіональних обговорень** питань енергетичного переходу, відстеження досягнень та інформування процесів прийняття рішень.
- Надання даних та інформації **у відкритому доступі** з наданням посилань на першоджерела, щоб експерти могли використовувати їх у своїй роботі.

Доповідь REN 21 та ЄЕК ООН про стан відновлюваної енергетики 2022 року була підготовлена завдяки коментарям та відгукам більш ніж 260 авторів та рецензентів з регіону та всього світу .

Про Європейську Економічну Комісію ООН (ЄЕК ООН)

Європейська економічна комісія (ЄЕК ООН) була створена в 1947 році Економічною та Соціальною Радою ООН, як одна з п'яти регіональних комісій Організації Об'єднаних Націй. Основною метою ЄЕК ООН є сприяння загальноєвропейській економічній інтеграції. ЄЕК ООН працює над питаннями енергетики протягом останніх 75 років, об'єднуючи 56 країн Європи, Північної Америки, Центральної Азії та Західної Азії. У 2014 році ЄЕК ООН започаткувало спеціальну Групу експертів із відновлюваної енергетики (GERE), яка здійснює конкретну діяльність, орієнтовану на результат а допомагає збільшити використання відновлюваних джерел енергії в регіоні. ЄЕК ООН працює над просуванням стратегії сталого енергетичного розвитку в регіоні, включаючи такі цілі:

- постійний доступ до високоякісних енергетичних послуг для всіх громадян регіону;
- безпека енергопостачання в коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі;
- полегшення переходу до більш стійкого енергетичного майбутнього та впровадження відновлюваних джерел енергії для зниження впливу виробництва, транспортування та споживання енергії на здоров'я людини та навколишнє середовище;
- збалансовані системи енергомереж у регіоні, спрямовані на оптимізацію операційної ефективності та загальної регіональної співпраці;
- стійке підвищення енергоефективності як у виробництві, так і в споживанні, особливо у країнах з перехідною економікою;; а також
- у контексті розширення ЄС, інтеграція реформ реструктуризації енергетики, правових та нормативних реформ, реформ ціноутворення на енергію, а також соціального виміру в процес розробки енергетичної політики.

Контакт для ЗМІ

Ясмін Абд Ель Азіз, **REN21** (+ 33 6 52 25 69 52) press@ren21.net

Жан Родрігес, **ЄЕК ООН** (+41 79 444 50 81) jean.rodriguez@un.org

Хосе Боніто, **World Media Wire** (+44 7528 016224) jose.bonito@worldmediawire.com

^[1] Попереднє видання *Регіональної доповіді REN21 та ЄЕК ООН про стан відновлюваної енергетики* було опубліковано у 2017 році та доступне [ТУТ](#).

^[2] Для порівняння, глобальна встановлена потужність відновлюваних джерел енергії досягла 3146 ГВт у 2021 році (REN21 2022).

^[3] Всі посилання на Косово зроблені в контексті Резолюції Ради Безпеки ООН 1244 (1999).